

נתוני הספרייה הלאומית לקראת שבוע הספר 2014 חושפים:

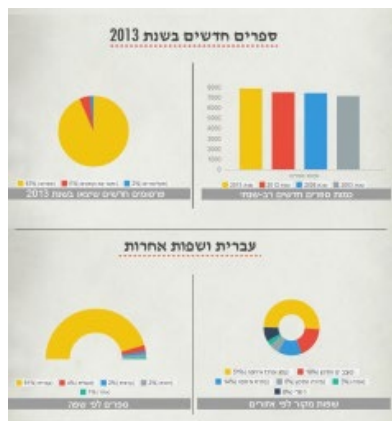
8,411 פרסומים חדשים יצאו לאור בישראל בשנת 2013 גידול של 5% בלבד במספר הפרסומים משנה שעברה

ועוד נתונים מעניינים:

- 82% מהספרים היוצאים לאור הם ספרים ישראלים ורק 18% מתורגמים
- הנושאים הפופולאריים ביותר בספרות הפרוזה בישראל: חיי הנישואין והיחסים בתוך המשפחה. הכי פחות פופולארי: ספרי מתח וריגול
- ירידה משמעותית במספר הספרים העוסקים בססוך הישראלי-פלסטיני
- כ-10% מספרי הילדים שיצאו השנה עוסקים בחיות והשכיחה שבהן – החתולים
- הסופרות הפוריות ביותר השנה לילדים הן גלילה רון-פדר-עמית ומנוחה פוקס (סופרת במגזר החרדי שהוציאה למעלה מ-120 ספרים בשבע השנים האחרונות)
- 20% מהפרסומים בארץ יוצאים בהוצאות עצמאיות
- 215 ספרים אלקטרוניים יצאו בישראל בשנת 2013 (גידול של למעלה מ-100% משנה שעברה).
- למרות שאין חובת הפקדה, סטודנטים בישראל מסרו לספרייה באמצעות מוסדותיהם בשנה שחלפה 1,098 דוקטורטים ו-1,465 עבודות תזה (מחקר אקדמי) לתואר שני

תוכן העניינים

לתצוגה גרפית מלאה <<

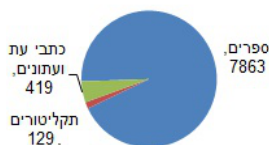

- עברית ושפות אחרות
- מה קראנו בשנת 2013?
- ספרי עיון ופנאי
- מדף הילדים והנוער
- גם בספרות ילדים - זמן נשים?
- שבע שנים של ספרי ילדים
- הספר הדיגיטלי
- מקומות הוצאה לאור
- כותרים לפי סוגי הוצאה לאור
- כתבי עת ועיתונים
- מו"לים בישראל
- מאגר המו"לים: תולדות המו"לות הישראלית

סיכום

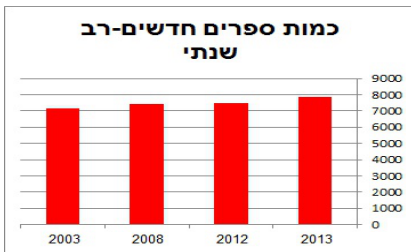
לעזרה לחץ כאן

פרסומים חדשים שנתקבלו ב-2013

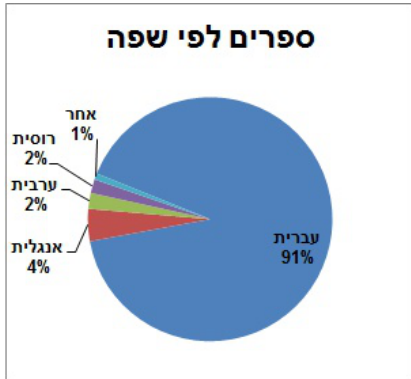
לקראת שבוע הספר שיפתח ביום רביעי (11.6.2014) מפרסמת הספרייה הלאומית את הנתונים השנתיים העוסקים בהוצאות הספרים בישראל, בספרים המתורגמים, בסוגי ותחומי ההוצאות לאור ובנושאים מעניינים וחשובים אחרים שיכולים ללמד על מגמות ספרותיות, חברתיות ותרבותיות בישראל. הנתונים מתייחסים לשנת 2013.

כידוע, על פי החוק כל פרסום שמודפס או מופק בישראל, מחויב להגיע לספרייה הלאומית. מדובר בספרים, עיתונים, כתבי עת, דיסקים ובשנים האחרונות גם ספרים דיגיטליים.

מתונה יותר בכמות הספרים, בשיעור של 5%. בסך הכול נתקבלו לספרייה 8,411 פרסומים חדשים, 235 יותר מאשר אשתקד. הפרסומים מתחלקים ל-7,863 ספרים, 129 תקליטורים ו-419 כתבי עת חדשים.

בכתבי עת הפעילות כסדרה: 3,497 כתבי עת העבירו לספרייה הלאומית למעלה מ-18,000 גיליונות.

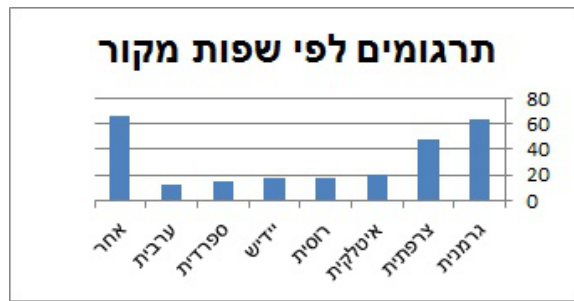
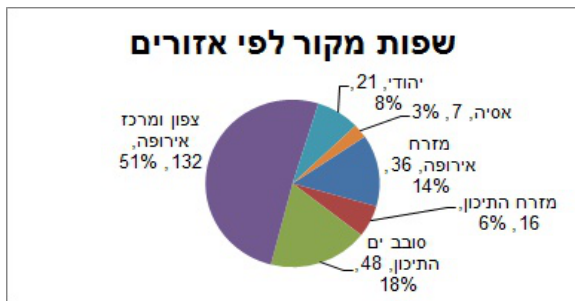

עברית ושפות אחרות
מתוך הספרים החדשים שנרשמו לספרייה הלאומית השנה, 7,155 הם בשפה העברית, 335 באנגלית, 144 ברוסית ו-165 בערבית. יתר 64 הספרים יצאו ב-13 שפות, ביניהם גאורגית, ארמית חדשה ולא מעט יידיש.

רוב גדול (82%, לעומת 81% אשתקד) של הספרים הם ישראלים במקור, ו-1,390 הם תרגומים משפות שונות. אנגלית (902) מובילה כשפת המקור המועדפת לתרגומים, אך יש גם תרגומים מ-27 שפות נוספות.

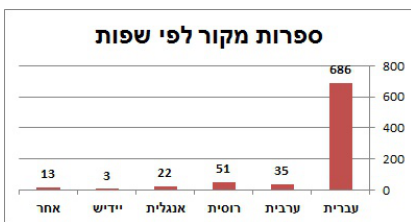
חלוקה גאוגרפית של השפות (מלבד אנגלית) מראה עדיפות ברורה לספרות אירופאית, כאשר גרמנית (63) וצרפתית (48) מובילות בפער גדול לעומת שפות אחרות כגון יוונית (5), פרסית (1), סרבית (3) ועוד.

228 ספרים תורגמו מעברית לשפות זרות, בהם אנגלית (45) ועוד מגוון שפות.

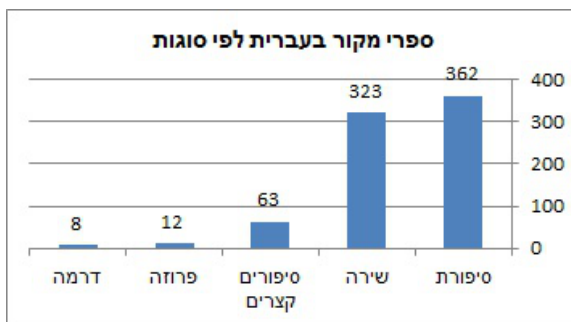
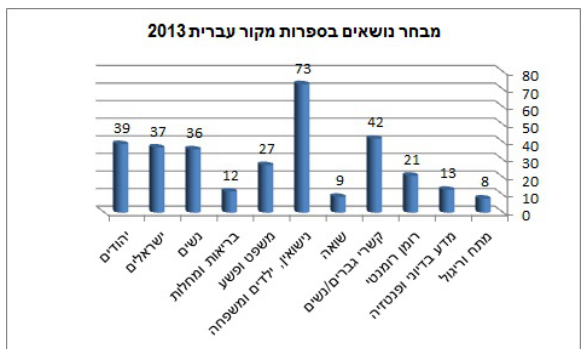

מה קראנו בשנת 2013?
1,257 ספרי קריאה למבוגרים, מתוכם 1,127 בעברית, נקלטו השנה בספרייה, גידול קל מ-1,224 אשתקד. מבין כל הספרים 810 הם ספרי מקור (בניגוד לתרגומים). הרוב הגדול של הספרות המתורגמת ממשיכה לבוא מאנגלית, אך אנו קוראים גם ספרי קריאה שמקורם ב-24 שפות נוספות, ביניהם צ'כית, לטינית ושוודית.

686 ספרי מקור יצאו בשפה העברית. מעניין לציין את הגידול באנגלית (22) יחד עם הרוסית (51) והערבית (35). בשפות אלו יש תנודות קלות בין 30- ל-50 בעשור האחרון.

ישראלים כותבים במגוון של סוגות ספרותיות. נרשמה עלייה (21%) בכמות אוספי סיפורים קצרים מקוריים שהגיעו לספרייה. גם בשירה נרשמה עלייה, כאשר 333 ספרי שירה עברית מקוריים מגיעים לספרייה, יחד עם 61 ספרי שירה מקוריים בשפות אחרות (ביניהן 33 ברוסית, 20 באנגלית) (38 מתורגמים, ירידה משמעותית ביחס ל-75 אשתקד). גם לרשתות הדיגיטליות יש מקום: ספר שירים בשם "פייסבוק" מצטרף גם הוא למדפי הספרים בספרייה הלאומית.

ספרי עיון ופנאי

299 ביוגרפיות נכתבו השנה – מתוכם 125 אוטוביוגרפיות, שחלקן יצאו לאור רק לאחר פטירת מחבריהם. 114 ספרים על ארץ ישראל מראייה היסטורית, ארכיאולוגית וטבע נקלטו בספרייה, כמו גם 173 ספרים על היסטוריה של עם ישראל. על מדינת ישראל מזווית של מדעי החברה, מדע המדינה, ועוד הגיעו 720 ספרים. רק 76 ספרים בנושא הסכסוך הישראלי-ערבי יצאו השנה, ירידה נוספת בנוסף לירידה אשתקד (124).

38 ספרי ספרות בעברית נוספו השנה למדפי הספרייה, יחד עם 23 ספרי לשון עברית וערבית. גם 84 ספרי משפט עבי-כרס הצטרפו לחבריהם בספרייה.

448 ספרי כתיבה רבנית, 224 ספרי מוסר ודרשות, ו-128 ספרי פרשנות המקרא, מחקרים ורבניים, נרשמו אף הם. בהגות יהודית נוספו 76 כותרים ו-215 ספרי מקור ומחר בקבלה וחסידות.

143 מדריכי תרבות הפנאי ו-31 מדריכים נוספים חולקים מקום במדף עם 287 ספרי אמנויות ופולקלור.

157 ספרי מדע פופולארי, טבע ומתמטיקה נקלטו בספרייה השנה, גידול גדול לעומת אשתקד (80).

מדף הילדים והנוער

בסך הכול 879 ספרים שנכתבו עבור ילדינו בשנה זו הגיעו לספרייה, גידול קטן לעומת 860 אשתקד. המספר הזה אינו כולל 263 (ירידה מ-300) ספרי לימוד שנקלטו בספרייה. ניכרת עלייה במספר ספרי ילדים המתורגמים (בעיקר מאנגלית) היוצאים לאור במהדורות ישראליות, 367 לעומת 218 אשתקד. בספרים "מגזריים" נכללים 22 ספרי ילדים בערבית ו-94 ספרים המיועדים למגזר הדתי והחרדי.

הספרים הם בעלי צורות מגוונות. השנה יצאו 66 ספרים בקרטון קשיח, 50 ספרים עם חלקים זזים, 49 בצורות ייחודיות ו-15 עם חומרים נלווים, כמו פסנתר קטן (סה"כ הספרים קטן מסכום החלקים כיוון שרבים נכללים ביותר מקבוצה אחת).

גם הנושאים של ספרי ילדים מגוונים. יותר מ-100 ספרים כוללים נושאי חיות, שהמועדף שבהם (22) הוא חתולים. גם כינים זכו לשני כותרים, וכמובן דובים, ציפורים, נחשים ועוד. 88 ספרי מדע בדיוני ופנטזיה נקלטו בספרייה השנה, ובהם 43 פנטזיה כללית, 20 על מכשפות, 3 על ערפדים, 9 על חוצנים ועוד. ילדים גם אוהבים לקרוא על עצמם: 40 ספרים על אחים ואחיות, 19 ספרים על הורים, 41 ספרים על חברות ו-10 ספרים על יחסים בינאישיים מעידים על הביקוש בתחום זה.

ילדים זכו לקבל 26 ספרי שירה, ו-57 ספרים בחרוזים. נקלטו 14 אנציקלופדיות, מלונים וספרי מדע – פחות מאשר בעבר. 6 ספרי שואה, 5 ספרי היסטוריה ו-16 ביוגרפיות משלימות ידע מהעבר.

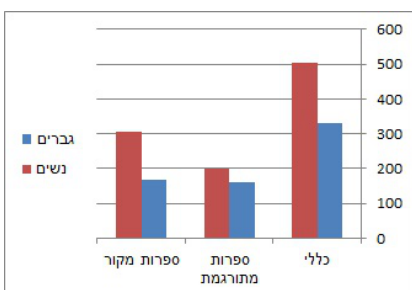
אלו רק נושאים על קצת המזלג. ניתן לפרט עוד כ-100 נושאים, הכוללים קרב מגע (2), מלאכים (7), פיות (15), תחבורה (11), נשות רבנים (2), ועוד.

גם בספרות ילדים - זמן נשים?

מחקר על מגדר מחבריהם של ספרי ילדים נתקל במספר קשיים. בעיה אחת היא הסתרת זהותם האמיתית של מחברי הספרים בשמות בדויים או העלמת השם הפרטי. תופעה זו רווחת במיוחד בציבור החרדי. כך למשל מוצאים במקרים של א. בת מלך, או "אמא של לאה'לה". בעיה נוספת היא שמות פרטיים שאינם ייחודיים למגדר מסוים, כגון הדר, דניאל, ועוד. בקטלוג גם אין ניקוד – איך מבדילים בין ה'לל לה'לל?

בכל זאת יצאו מספר נתונים מעניינים. בחינוך הילדים באמצעות כתיבה מובילות נשים. 357 ספרות חיברו 505 ספרים לילדים, לעומת רק 241 גברים שחיברו רק 331 ספרים. שתי הספרות הפוריות ביותר השנה, גלילה רון-פדר-עמית ומנוחה פוקס, מובילות את שוק הכתיבה לילדים. ברשימה של מחברים שפרסמו 4 ספרים ומעלה, יש 12 נשים ו-10 גברים. בממוצע, מחברות הוציאו השנה 1.41 ספרים, לעומת 1.37 לגברים.

נתון מעניין הוא ההפרש בכמות המחברות הישראליות המקוריות. בספרות מתורגמת ההפרש קטן – רק 14% יותר (198 לעומת 168).

יותר – נשים כתבו 81% יותר מגברים (307 לעומת 169).

שבע שנים של ספרי ילדים

השנה החלטנו לנתח את ספרות הילדים לשנים 2007-2013. שבע שנים הוא פרק זמן מכובד, ומאפשר לנו להציץ קצת יותר לעומק על דפוסי ספרי הילדים בארץ. בסך הכול מהשנים האלו נקלטו 5,874 ספרי ילדים ונוער. הרוב הגדול, 5,506 (93%) יצאו בעברית, ואחריה ערבית (196) ואנגלית (96). יתר השפות מסתכמות ב-76 ספרים בלבד. נתון זה שונה מאד מספרות פרוזה למבוגרים, בהם במצטבר רק 83% מספרות המקור הוא בעברית. אחוז ספרות הילדים המתורגמת היא גבוהה במעט (38%) ביחס לספרות מבוגרים (35% מתורגמת). השפה המבוקשת ביותר לתרגום היא אנגלית (73%), אך ראויות לציון גרמנית (8%), צרפתית (4%) ו-18 שפות נוספות, ביניהם קוריאנית (1) וסלובנית (1).

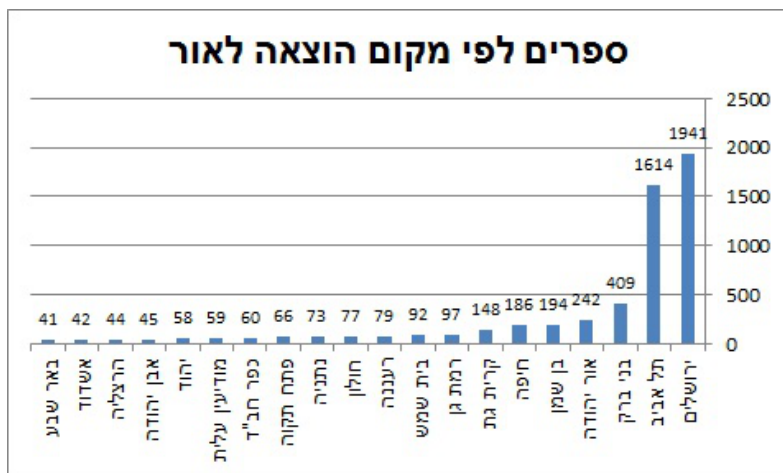
יותר מעניין לראות כמה סופרים וסופרות מעורבים בכתיבה לילדינו. רשומים למעלה מ-2,800 מחברים שהוציאו ספרים בישראל – ממוצע של 2 ספרים בלבד לכל מחבר. מובילה את הרשימה מנוחה פוקס, סופרת במגזר החרדי שהוציאה למעלה מ-120 ספרים בשנים אלו (ועוד תרגומים לאנגלית שיוצאים בחו"ל). גלילה רון-פדר-עמית הוציאה כ-100 ספרים, ולפחות 14 סופרים נוספים פרסמו מעל 20 ספרי ילדים, בהם אסדי מייסון, סופרת הכותבת בשפה הערבית. 7 מחברים בשפה הערבית הגיעו לרשימת 100 סופרי הילדים הפוריים ביותר. מתוך הרשימה הכוללת 1,987 מחברים כתבו ספר אחד בלבד.

הספר הדיגיטלי

השנה היה גידול ניכר במספר הספרים האלקטרוניים שנקלטו בשרתי הספרייה. 215 ספרים חדשים מהשנה שעברה (2013) ועוד 140 ספרים מהשנים שקדמו לה. מדובר במגמת גידול מואצת, אם כי פחותה מזו הקיימת בארה"ב. מתוך הספרים האלקטרוניים החדשים, 130 יצאו בהוצאות מסחריות (בעיקר על ידי 3 גדולים), 38 על ידי מוסדות להשכלה גבוהה והיתר מגופים ומאנשים פרטיים. בכדי לשמור על זכויות המחברים והמוציאים לאור, ספרים אלו נגישים לציבור מתוך בניין הספרייה בלבד.

מקומות הוצאה לאור

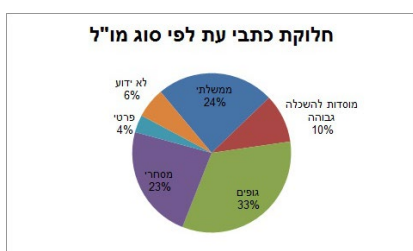
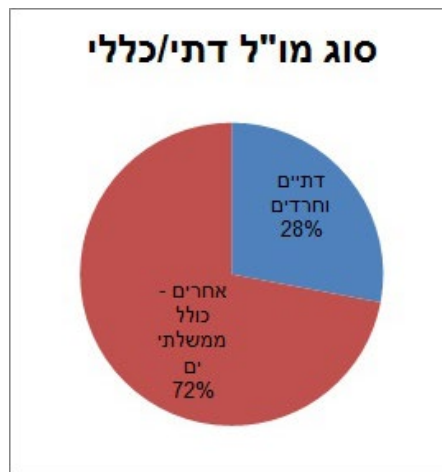
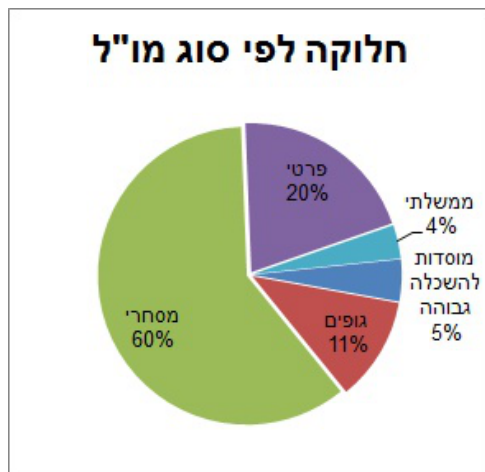
בדוח של הספרייה שתוצאותיו פורסמו על ידי מכון ירושלים לחקר ישראל נמצא שירושלים היא בירת ההוצאה לאור של ספרים לאורך מספר עשורים. גם השנה הדבר ללא שינוי, כאשר ירושלים (שיצאו בה בשנה 1941) מובילה בהפרש ניכר גם על תל אביב (1614), בני ברק (409) ואור יהודה (242). מיקומם של משרדי הוצאה לאור גדולים במושבים מעידים על הצורך בהזלת עלויות על ידי מעבר לפרוורים. מרבית מקומות ההוצאה הופיעו ברשימת גם אשתקד, אך יש מספר ערים ששינו את מקומם היחסי בטבלה (באר שבע יורד ממקום 6 למקום 20), ויש אחרים שירדו מרשימה זו לגמרי (כמו רחובות) או שצורפו אליה (כמו הרצליה).

כותרים לפי סוגי הוצאה לאור

לאורך העשור האחרון ניתן לראות סטיות מסוימת ביחסי כמות הוצאה לאור על ידי קבוצות המוצאות השונות. השנה 60% מהספרים יצאו על ידי מוצאים מסחריים (59% אשתקד), וברשויות שלטון (4%) והשכלה גבוהה (5%) אין שינוי גדול. ההוצאה העצמית (20%) גדלה על חשבון פרסומים של גופים (11%, בהשוואה ל-15% אשתקד).

לכמות הפרסומים של מוסדות להשכלה גבוהה צריך להוסיף גם 1,098 דוקטורטים ו-1,465 עבודות אקדמיות לתואר שני.

כתיבת עת ועיתונים

יש עדיין מה לקרוא עם ארוחת הבוקר. 17 עיתונים יוצאים מדי יום, יותר מ-300 מגזינים ושבעונים ועוד כ-100 מגזינים שיוצאים לאור בתדירות משתנה, הנעה בין דו-שבועיים ועד רבעוניים. בסך הכול יוצאים לאור מגיעים לספרייה מדי שנה 3,497 כתבי עת במגוון רחב של נושאים.

מו"לים בישראל

המו"לים המוסרים את פרסומיהם לספרייה הלאומית נרשמים במאגר המו"לים הישראליים. המאגר המקיף את עולם ההוצאה לאור בישראל בעבר ובהווה.

במאגר רשומים 1,664 מו"לים וגופי הוצאה לאור שונים. מתוכם, 1,099 הם מו"לים מסחריים, ו-520 הם גופים ומוסדות שעיסוקם העיקרי אינו מו"לות אך הם מפקים ומוציאים לאור פרסומים שונים. 530 מהמו"לים והגופים הרשומים במאגר מפרסמים ספרים עבור המגזר החרדי והדתי.

44 מו"לים הרשומים במאגר מוציאים לאור בעיקר בשפה האנגלית, ועוד 341 מו"לים מוציאים גם ספרים באנגלית בנוסף לספרים בשפה העברית. 28 מו"לים מוציאים לאור בעיקר בשפה הרוסית, ועוד 51 מו"לים מוציאים ספרים ברוסית לצד ספרים בעברית. 35 מו"לים מוציאים לאור בעיקר בעברית, ו-52 מו"לים מוציאים בעברית לצד ספרים בעברית או בשפות אחרות.

בשנה האחרונה נרשמו במאגר 7 הוצאות ספרים וחברות הפקה המתמקדות בהוצאת ספרים אלקטרוניים בלבד.

מאגר המו"לים: תולדות המו"לות הישראלית

מאגר המו"לים הוא מקור מידע עשיר על תולדות ההוצאה לאור בישראל. חשיבותו אינה רק מן ההיבט ההיסטורי והלאומי אלא גם בכך שהוא מאגר שימושי. מאגר המו"לים ממפה את זכויות היוצרים של יצירות שראו אור בארץ ישראל, ומאפשר איתור בעלי זכויות ויורשים של הוצאות לאור שחדלו להתקיים. לצד המו"לים הפעילים, רשומים כעת במאגר 211 מו"לים שאינם פעילים עוד.

סיכום

מנהל הספרייה הלאומית, אורן ויינברג, מציין כי בשנים האחרונות עלתה המודעות בקרב מפרסמים – פרטיים וציבוריים – להעביר ספרים, עיתונים ואת כל שאר הפרסומים הרלוונטיים לספרייה הלאומית ובכך לשפר מאוד את יכולת הספרייה להעריך ולמדוד את המידע החשוב המתקבל דרך תחום זה הנקרא "ביבליומטריה".

"על ידי ניתוח נכון של הוצאות הספרים בישראל ניתן ללמוד רבות על מגמות ודפוסים בתחומי תרבות הפנאי, תחומי העניין של הציבור, כיווני חשיבה, השפעות חברתיות ותרבותיות מחוץ למדינה ובתוך החברה הישראלית ועוד. גם דפוס קריאת הספרים ואופן הפצתם מעידים לא פעם על שינויים וכיוונים חדשים בקרב הציבור הישראלי ובמקרים רבים מחזקים באופן ראציונאלי 'תחושות בטן' הן של אנשי אקדמיה והן של הציבור הרחב", אומר ויינברג.

בין התופעות המעניינות בשנים האחרונות ניתן למנות, למשל, את הגידול העקבי במספר ספרי הילדים היוצאים כל שנה (הן בספרות מקור והן בספרי לימוד). נתונים מעניינים נוספים מגיעים בתחומי ספרי העיון: הוצאות רבות מאוד של ביוגרפיות ואוטוביוגרפיות, ירידה רצופה במספר הספרים העוסקים בסכסוך הישראלי-פלסטיני ועלייה איטית אך קבועה בפרסומים דתיים והלכתיים. וגם – אולי אחת התופעות היותר מעניינות של השנים האחרונות: כניסתם של הספרים האלקטרוניים לשוק הספרים בישראל.

מנהל הספרייה ביקש להודות לדוד הנגבי, ד"ר נועה פינק, חני פאר, אסתר גוגנהיים ונחום זיטר שהשתתפו בכתיבת הדוח.